

Kohtuasi C-189/20**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

5. mai 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

27. veebruar 2020

Kassatsioonkaebuse esitaja ja kostja:

Laudamotion GmbH

Vastustaja kassatsioonimenetluses ja hageja:

Verein für Konsumenteninformation

8Ob 107/19x

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) kui kassatsioonikohus [...] tegi kohtuasjas hageja Verein für Konsumenteninformation, 1060 Viin, [...] *versus* kostja Laudamotion GmbH, 2320 Schwechat, [...] mis käsitleb rikkumise lõpetamist ja kohtuotsuse avaldamist, lahendades kostja kassatsioonkaebust apellatsioonikohtuna tegutseva Oberlandesgericht Wien'i (liidumaa kõrgeim kohus Viinis) 28. mai 2019. aasta otsuse peale, [...] millega osaliselt jäeti muutmata ja osaliselt tühistati Landesgericht Korneuburg'i (liidumaa kohus Korneuburgis) 5. veebruari 2019. aasta otsus [...], kinnisel kohtuistungil järgmise

kohtumääruse:

[lk 2]

Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas määruse (EL) nr 1215/2012 sätteid, eelkõige artiklit 25, artikli 17 lõiget 3 ja artiklit 19 tuleb vajaduse korral ka artiklit 67 silmas pidades tõlgendada nii, et nendega on vastuolus rahvusvahelise kohtualluvuse kokkulepetes

sisalduvate tingimuste ebaõiglase olemuse kontrollimine vastavalt direktiivile 93/13/EMÜ või selle ülevõtmiseks vastu võetud riigisisestele õigusnormidele?

2. Kas määruse (EL) nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 esimese lause lõpuosa („välja arvatud juhul, kui kõnealune kokkulepe on sisulise kehtivuse poolest asjaomase liikmesriigi õiguse kohaselt tühine“) tuleb tõlgendada nii, et see võimaldab – ka ühtlustatud õigusvaldkonnast kaugemale ulatuvat – sisulist kontrolli vastavalt selle liikmesriigi õigusele, mille kohtualluvuses on kokku lepitud?

3. Kui vastus esimesele ja teisele küsimusele on eitav:

Kas direktiivi 93/13/EMÜ alusel teostatava ebaõigluse kontrolli puhul kohaldatavad riigisisest õigusnormid, mis võeti vastu sama direktiivi ülevõtmiseks, tuleb kindlaks määrata selle liikmesriigi, mille kohtualluvuses kokku lepiti, õiguse või selle liikmesriigi, mille kohtusse pöörduti, *lex causae* järgi?

Põhjendused

I. Asjaolud

Põhikohtuasjas esitati nõue lõpetada ebamõistlike tüüptingimuste kasutamine. Hageja on Austria tarbijakaitseaduse (Konsumentenschutzgesetz, edaspidi „KSchG“) alusel tarbijate huve kaitsev ühendus, kellel on õigus pöörduda kohtusse. Kostjaks olev lennuettevõtja (niinimetatud [lk 3] „odavlennuettevõtja“) käitab veebisaidil www.laudamotion.com lendude broneerimise portaali. Seejuures kasutab ta oma majandustegevuses tarbijatega lepingute sõlmimisel üldiseid veotingimusi ja tüüptingimusi. Pileteid saab kostja juures broneerida ainult veebis. Kostja ei paku puht riigisiseseid vedusid Austrias.

Eelotsusemenetluses on tähtis kostja tüüptingimuste järgmine punkt [edaspidi „vaidlusalune tüüptingimus“]:

„2.4 Kui konventsioon või asjakohased seadused ei sätesta teisiti, kuuluvad nii Teie ja meie vahel sõlmitud veoleping [...] kui ka kõik vaidlused, mis tulenevad sellest lepingust või on sellega seotud, Iirimaa kohtute pädevusse.“

II. Poolte taotlused ja väited

Hageja väitel on [vaidlusaluses tüüptingimuses sisalduv] kohtualluvuse kokkulepe tühine. Sõnastus „kui konventsioon või asjakohased seadused ei sätesta teisiti“ ei ole läbipaistev KSchG § 6 lõike 3 tähenduses, sest tarbija peab ise välja selgitama, kas kindlaks määratud kohtualluvus on lubatav. Pealegi on selline kokkulepe oluliselt kahjustav Austria tsiviilseadustiku (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „ABGB“) § 879 lõike 3 tähenduses, eelkõige seetõttu, et

sellega võetakse tarbijalt võimalus pöörduda muudesse kohtutesse, mis on pädevad määruse nr 1215/2012, eelkõige selle artikli 7 alusel, aga lisaks ka üllatav ABGB § 864a tähenduses, sest tarbija, kes lähtub kostja asukohast Austrias, ei tarvitse arvestada, et kohtualluvus on ainult Iirimaa kohtutel.

Kostja tugineb sellele, et vaidlusaluses tüüptingimuses sisalduvat kohtualluvuse kokkulepet tuleb hinnata ainult [lk 4] määruse nr 1215/2012 alusel. Vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõikele 3 ei kohaldata transpordilepingute suhtes piiranguid, mis sama määruse artikli 19 järgi kehtivad tarbijalepingute suhtes. Kohtualluvuse kokkulepped on seetõttu vastavalt määruse nr 1215/2012 artiklile 25 lubatud, ilma et kohaldataks piiranguid vastavalt sama määruse II peatüki 4. jaole. Ebaõigluse kontrolli riigisiseste õigusnormide alusel ei või liidu õiguse esimuse tõttu korraldada. Muuhulgas ei ole asjaomane kokkulepe ettenähtava välismaise elemendi tõttu üllatav ega ka läbipaistmatu, sest esimeses lauses on selgitatud, et selles kindlaks määratud kohtualluvus on lisaks nendele kohtualluvustele, mis on kehtestatud Montreali konventsiooniga („konventsioon“) või muude asjakohaste seadustega.

III. Senine menetlus

Esimese astme kohus jättis vaidlusalust tüüptingimust käsitleva hagi rahuldamata. Määruse nr 1215/2012 artiklil 25 on selle kohaldamisalas esimus riigisiseste õigusnormide suhtes. Nimetatud säte on kohtualluvuse kokkulepete lubatavuse, vormi ja tagajärgede osas ammendav.

Apellatsioonikohus rahuldab hageja apellatsioonkaebuse, mis tähendab hagi rahuldamist. Seejuures lähtus ta sellest, et tarbijalepingutes sisalduvate kohtualluvuse kokkulepete suhtes, mis on hõlmatud direktiiviga 93/13/EMÜ ja/või selle ülevõtmiseks vastu võetud riigisiseste õigusnormidega, saab ka määruse nr 1215/2012 artikli 25 kohaldamisalas teostada ebaõigluse kontrolli vastavalt direktiivi 93/13/EMÜ kehtestatud kriteeriumidele, mistõttu need võivad konkreetsel juhul tühised olla. Riigisiseseid õigusnormid, mis on vastu võetud direktiivi 93/13/EMÜ ülevõtmiseks, on kohtualluvust reguleerivad sätted määruse nr 1215/2012 artikli 67 tähenduses, sest direktiivi 93/13/EMÜ [lk 5] lisa punkti 1 alapunkti q järgi võib tingimusi, mille eesmärk on jätta tarbija ilma õigusest pöörduda riiklikesse kohtutesse või tarbija kõnealust õigust piirata, pidada ebaõiglaseks. Ebaõigluse kontroll direktiivi 93/13/EMÜ alusel on eriti tähtis just nimelt käesoleva juhtumiga sarnastel asjaoludel, sest vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõikele 3 ei kohaldata tarbijakaitse eesmärgil kehtestatud piiranguid transpordilepingute suhtes. Vaidlusalune tüüptingimus on igal juhul läbipaistmatu KSchG § 6 lõike 3 tähenduses.

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) peab lahendama kostja kassatsioonkaebuse, mille see esitas apellatsioonikohtu otsuse peale ja milles palutakse jätta hagi rahuldamata.

IV. Õiguslikud alused

Liidu õigusnormid

Liidu õigusnormidest on eelotsusetaotluse seisukohast tähtsad eelkõige Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (ELT 2012, L 351, lk 1; eespool ja edaspidi „määrus nr 1215/2012“) artikkel 25, artikli 17 lõige 3 ning artiklid 19 ja 67, samuti nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288; eespool ja edaspidi „direktiiv 93/13/EMÜ“).

Riigisisene õigus

Austria tarbijakaitseseaduse (Konsumentenschutzgesetz, eespool „KSchG“) § 6 lõige 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Tüüptingimustes või tüüplepingus sisalduv lepingutingimus, mis on sõnastatud ebaselgelt või arusaamatult, on tühine.“ [lk 6]

Austria tsiviilseadustiku (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, eespool ja edaspidi „ABGB“) § 864a on sõnastatud järgmiselt:

„Lepingupoole poolt tüüptingimustes või tüüplepingutes kasutatud ebatavalise sisuga tingimusi ei loeta lepingu osaks, kui need on teise poole jaoks ebasoodsad ning kui viimasel ei olnud asjaolusid, eelkõige akti välisilmet arvestades alust niisuguseid sätteid oodata, välja arvatud kui esimene lepingupool on konkreetselt juhtinud teise lepingupoole tähelepanu neile tingimustele.“

ABGB § 879 lõige 3 sätestab:

„Lepingutingimus, mis sisaldub tüüptingimustes või tüüplepingus ning milles ei ole määratud kindlaks lepingupoole üht peamist kohustust, on tühine, kui kõiki asjaolusid arvesse võttes kahjustab see ühte lepingupoolt oluliselt.“

V. Eelotsuse küsimused

Eelotsusetaotluse esitamise õigus

[...]

Eelotsuse küsimuste põhjendused

1. Õiguskirjanduses on esindatud erinevad seisukohad selle kohta, kas ja millises ulatuses võib rahvusvahelise kohtualluvuse kokkulepete suhtes, mis kuuluvad määruse nr 1215/2012 [lk 7] kohaldamisalasse, teostada üldist ebaõigluse kontrolli.

1.1. Ühe käsituse järgi on kohtualluvuse kokkulepete lubatavus, vorm ja tagajärjed määruse nr 1215/2012 artiklis 25 ammendavalt kindlaks määratud; mis tahes sisuline kontroll riigisisese õiguse alusel, ka tüüptingimustes sisalduvate kohtualluvuse kokkulepete puhul on välistatud. Üldjuhul nõrgema poole kaitse tagatakse juba sellega, et piiratakse kohtualluvuse kokkulepete sõlmimise lubatavust tarbijate, kindlustusvõtjate ja töötajatega.

Kirjeldatud käsituse pooldajad [...] lähtuvad sellest, et määruse nr 1215/2012 puhul on tegemist kohtualluvuse suletud süsteemiga. Määruse nr 1215/2012 artikli 25 selline tõlgendus, mille kohaselt on lubatud sisuline kontroll riigisisese õiguse alusel, kätkeb endas võimalikku vastuolu sama määruse eesmärgiga õigusnorme ühtlustada. Seejuures tuginevad nad eelkõige Euroopa Kohtu praktikale 1968. aasta Brüsseli konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikli 17 kohta [...], mille kohaselt võib õiguskindluse huvides hinnata kohtualluvuse kokkulepet ainult arvesse võttes nimetatud artiklis sätestatud nõuetega seotud kaalutlusi (vt EU:C:1999:142, C-159/97, punkt 46 jj). **[lk 8]**

1.2. Kerkib siiski küsimus, kas kohtualluvuse kokkulepete suhtes ei kohaldata tingimuste ebaõiglasest olemusest tingitud piiranguid, mis tulenevad liidu teisest õigusest, eelkõige direktiivist 93/13/EMÜ [...]. Määruse nr 1215/2012 artikkel 19 kehtestab tõepoolest teatavad piirangud, mis puudutavad kohtualluvuse kokkuleppeid tarbijatega. Vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 17 lõikele 3 ei kohaldata siiski transpordilepingute suhtes [sama määruse] II peatüki 4. jagu. Sellisel juhul tekib tarbijal seetõttu vajadus kaitse järele, mida saaks anda direktiivi 93/13/EMÜ sätete kohaldamisega [...].

Ebaõigluse kontrolli vastavalt direktiivi 93/13/EMÜ kriteeriumidele peetakse lubatavaks eelkõige määruse nr 1215/2012 artiklit 67 arvesse võttes. Riigisisemed õigusnormid, millega direktiiv võeti üle liikmesriigi õigusesse, on kohtualluvust reguleerivad normid, kuna tüüptingimustes sisalduva kohtualluvuse kokkuleppe tühisuse korral kohaldatakse seadusest tulenevat kohtualluvust ja üldjuhul allub vaidlus muule kohtule kui see, mille kohtualluvuses on kokku lepitud [...]. Teise väidete rühma puhul tuginetakse sellele, et vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 esimese lause lõpuosalale tuleb kohtualluvuse kokkuleppe sisulist tühisust kontrollida **[lk 9]** direktiivis 93/13/EMÜ kehtestatud miinimumtaseme järgi [...].

1.3. Esindatud on ka seisukohad, mille kohaselt võimaldab asjaolu, et liidu seadusandja kasutas määruse nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 esimese lause lõpuosas sõnastust „sisulise kehtivuse poolest tühine“, ka sisuliselt kontrollida tüüptingimustes sisalduvaid kohtualluvuse kokkuleppeid [...].

2. Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus) tekib seetõttu küsimus, milline suhe valitseb määruse nr 1215/2012 sätete ja direktiivi 93/13/EMÜ, täpsemalt selle direktiivi ülevõtmiseks kehtestatud riigisiseste õigusnormide vahel ning kas määruse nr 1215/2012 artiklis 25 kasutatud mõiste „sisulise kehtivuse

poolest tühine“ alla tuleb liigitada olukord, kus on rikutud tarbijakaitse-eeskirju – isegi kui need ei tulene liidu teisest õigusest. Lõpuks näib ebaselge, kas konkreetsel juhul kohaldatavad riigisisesed õigusnormid, mis on vastu võetud direktiivi 93/13/EMÜ ülevõtmiseks, tuleks kindlaks määrata vastavalt määruse nr 1215/2012 artikli 25 lõike 1 esimese lause lõpuosas sisalduvale kollisiooninormile, seega selle riigi, mille kohtualluvuses kokku lepiti (*forum prorogatum*), õiguse alusel.

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus),

Viin, 27. veebruar 2020

[...]

TÖÖDOKUMENT